

Egyetlen könyv sem sérült meg a tűzben. Bizonyára minden magyar könyvtáros ijedten és együttérzéssel hallgatta-látta a beszámolókat a bécsi Hofburgban pusztított tűzről, különös tekintettel arra, hogy az első híradások szerint az Osztrák Nemzeti Könyvtár is kigyulladt. A későbbi hírek – legalábbis a könyvtárat illetően – megnyugtatóbbak voltak. Ezeket erősítette meg *dr. Helmut W. Lang* főigazgatóhelyettes is, akit sikerült telefonon elérni. A következőket tudtuk meg tőle: a Hofburg épület-együttesének a II. Józsefről elnevezett téren, a Josefsplatzon lévő Bálterem (Redoutsäle) nevű épülete gyulladt ki. Ehhez az épülethez kapcsolódik egyrészt a Spanyol Lovasiskola épülete, másrészt a Nemzeti Könyvtár épülete. A tűz a Redoutsäle épületétől terjedt a Nemzeti Könyvtár épületrésze felé, és attól lehetett tartani, hogy kigyullad a könyvtár híres barokk termének, a Prunksaalnak a tetőszerkezete. A tüzet a

Prunksaal tetőrészetől 10 méterre sikerült megállítani. A mennyezeti freskó (*D. Gran* műve) egy része kissé átnedvesedett az oltóvíztől, de valószínűleg restaurálni sem kell, mivel az oltáshoz használt vizet azonnal el is szivattyúzták. A könyvtár munkatársai természetesen mind talpon voltak. *Dr. Magda Strebl* főigazgató asszony irányításával 10 000 kötetet vittek ki a Prunksaalból. A könyvtár szerencséje a szerencsétlenségben, hogy egyetlen kötet könyv sem sérült meg a tűzben, illetve az oltás során.

**Karácsonyi ajándék: könyvesbusz a könyvtáraknak.** A Könyvtárellátó Vállalat mintatermének megnyitása-kor – 1992 októberében – *Maróti Istvánné*, a vállalat igazgatója jelentős minőségi javulásként értékelte, hogy a mintateremben elhelyezett könyvúj-donságokat, amelyek szinte a nyomdák-ból kerülnek a polcokra, a könyvtárosok átlapolhatják és a könyv tar-



talmi és esztétikai megítélése alapján döntve, azonnal megvásárolhatják.

A mintaterem megnyitása óta eltelt néhány hónap tapasztalatai alapján azonban kiderült, hogy e színvonalában és gyorsaságában egyaránt korszerű könyvtári szolgáltatás elsősorban a budapesti és a fővároshoz közeli települések könyvtárai számára hozott jelentős javulást. Új könyvek ugyanis nap mint nap megjelennek, s a Budapesttől távol eső könyvtáraknak fáradságos és költséges a mintaterem gyakori felkeresése. Ezért a vállalat elhatározta, hogy kiküszöbölendő a vidéki könyvtárak hátrányos helyzetét, mozgó könyvtárellátást szervez, a könyvtáraknak helybe viszi a könyvújdontságokat. Megvásároltak egy – korábban mozgó könyvtárnak készült – autóbust, amely KÖNYVESBUSZ elnevezéssel újfajta szolgáltatást nyújt a könyvtárak számára. A KÖNYVESBUSZ előre meghirdetett helyszínekkel rendszeresen keresi majd fel a vidéki városok és nagyobb települések könyvtárait, s a mintegy 4-500 címet és 5-6000 példányt tartalmazó könyvkészletéből minden könyvtárnak módja lesz a mintateremben nyújtott feltételekkel vásárolni – utazási költségek, fáradság és törődés nélkül.

A KÖNYVESBUSZ a könyvtárak igényeinek teljesítése után a helybeli lakosság részére is árusítani fog, s így részben pótolja azt a hiányt is, ami a vidéki könyvesboltok megszűnéséből adódik.

A KÖNYVESBUSZt a Könyvtár-ellátó Vállalat igazgatója, *Maróti Istvánné* karácsonyi ajándékként adta át december 23-án *Sóron Lászlónak*, a Művelődési és Közoktatási Minisztérium könyvtári osztálya vezetőjének.

**Régi-új főigazgató.** Kiss Jenőt, a Fővárosi Szabó Ervin Könyvtár főigazgatóját nevezték ki, korábbi megbízása lejárván, újabb öt évre az

FSZEK főigazgatójává. A kinevezést Kiss Jenő pályázat révén nyerte el, A pályázatról, a kinevezésről a *Könyv, Könyvtár, Könyvtáros* rövidesen részletesebben is beszámol.

**Új főigazgató, új főigazgató-helyettes.** Az Országos Pedagógiai Könyvtár és Múzeum élén, az eddig megbízott főigazgatóként állott *Horváth Tibor* áll, immáron szabályosan kinevezett főigazgatóként. Az új főigazgató posztját pályázat útján nyerte el. Az OPKM új főigazgató-helyettesnek is örvendhet *Tóthné Környei Márta* személyében (akiben lapunk szerkesztőbizottságának egyik oszlopos tagját is tisztelhetjük).



## Könyvmustra

A könyvtári állományépítés egyik legfogasabb, elméleti és gyakorlati szempontból egyaránt problémák sokaságát fölvető területe, terrénuma a kézikönyveké. Az sem tudható pontosan, mi is tekinthető kézikönyvnek, az sem, hogy egy könyvtárban milyen legyen a kézikönyvek aránya másféle dokumentumokhoz képest, az sem, hogy melyik kézikönyvből szükséges kölcsönözhető példányt is beszerezni, és még sorolhatnánk az antinómiákat, sőt aporiákat sokáig. Egy azonban bizonyos: kézikönyvekre mindenképp szükség van, nélkülük nem könyvtár a könyvtár (még a családi, házi könyvtár sem kivétel ez alól). Ha tehát a kiadók kézikönyveket, kézikönyv jellegű műveket kínálnak, először is örülni, örvendezni kell, azután pedig alaposan meghányi-vetni a dolgot. Nem is azt, hogy érdemes-e vásárolni belőlük, inkább azt, hány példányt.

### Kézikönyvek

A kisebb kiadók, nyilván nem függetlenül kereskedelmi szempontoktól, nemigen szeretnek kézikönyveket kiadni. Annál inkább fontos hát, hogy a nagy kiadók megtegyék ezt. Ezúttal a Kossuth Könyvkiadó terveiben jó néhány kézikönyv, kézikönyvgyanús munka található.

Elsőként a *Filozófiai kisenciklopédiát* érdemes megemlíteni. A filozófiai kézikönyvek száma valaha bőséges volt, sajnos (vagy hál'istennek) ezek roppant avulékonyak bizonyultak. A marxizmus-leninizmusnak nemcsak brosúrái, tankönyvei

(mennyi volt belőlük!), propedeutikái stb. váltak szinte egyik napról a másikra kidobandó anyaggá, de elavultak azok az egyébként érdemes, meg egyszer roppant anyaggazdag, nagy akribiájú és nagy tudományú filozófiatörténetek, lexikális összefoglalók is, amelyek szigorúan a marxizmus szellemében és értékrendjének megfelelően méltányolták (vagy vetették el) a filozófiatörténet nagyjait, a filozófiatörténet alapfogalmait, kategóriáit stb. Mihamar szükség van tehát másféle (még hozzá sokféle) filozófiai kézikönyvek beszerzésére. A most megjelenő kisenciklopédia angolszász munka, felfogásában elsősorban az angolszász analitikus filozófia örökségére támaszkodik, ennek szellemében értelmezi a gondolkodás történetének nagyjait, ám meglehetősen nyílt más álláspontok irányában is. Elsősorban a filozófusok lexikona, „ki kicsodája”, de a bölcselet természetének következtében persze az alapkategóriák történeti leltárának is tekinthető. Égető szükség van rá mindenütt, kisebb könyvtárakban is.

„Ki kicsoda” jellegűek a Kossuth Kiadó olyanféle művei is, mint *Péter Katalin Hitújítók és hívédek*, *Hegyi Klára-Ivanics Mária-Fodor Pál: Nagy török és tatár hódítók*, *Sz. Jónás Ilona A középkori Európa nagy császárai*. „Ki kicsodák”, hiszen a személyiségeket, történelmi egyéniségeket állítják a középpontba, a hitújítókról, hitvédőkről, hódítókról, császárokról tudhatjuk meg belőlük, hogy kicsodák is voltak, hogyan telt életük, miben állt tevékenységük stb. De persze nemcsak „Ki kicsodák”. Kitűnő történelmi összefoglalók, hisz a történet-

írásnak a biográfiai megközelítés csak olyan jogosult és értékes módszere, mint bármelyik másik.

Még mindig a Kossuth Kiadónál tartunk, ezúttal egy másféle kézikönyvtípusnál. Az ENSZ égisze alatt (is) működő nemzetközi szervezet szakértői állították össze az *Etnikumok enciklopédiáját*. Földrajzi régióként, azon belül ábécérendben közli az egyes kisebbségi csoportok, etnikumok szócikkeit. Elsősorban monumentális adattár a munka, amelyben persze a magyar kisebbségek is megtalálhatók, ám nyilván nem az ő kedvükért, hanem a világméretű áttekintés miatt szükséges beszerezni – tekintettel a kérdéskör égető aktualitására, az iránta bizonyítottan megnyilvánuló széles körű igényre – mindenütt. Nem igazán kézikönyv jellegű mű, de föltétlenül használható akként is, valamint a most bemutatott enciklopédiai kiegészítéseként is *Schlett István* munkája, a *Kisebbségnézőben*. A szerző a környező országok magyar kisebbségeinek vezetőivel, illetve a hazai kisebbségek, nemzetiségek képviselőivel készített interjúi sorakoznak benne, számos dokumentum, adat, faktográfiai információ társaságában. Ez is a nélkülözhetetlennek tűnő könyvek közé tartozik.

Kézikönyveknek ígérkeznek az Arzenál sorozat (Kossuth Könyvkiadó) darabjai is, *David Miller–Gerard Ridefort* (*Korszerű elitlakulatok*), *Frederick Myatt–Gerard Ridefort* (*Korszerű hadipuskák és géppisztolyok*), *Tony Gibbons–David Miller* (*Korszerű hadihajók*) munkái. A téma, amivel foglalkoznak, talán (remélhetőleg) távol áll tőlünk könyvtárosoktól, ám kétségkívül olyasmiről esik szó bennük, ami sokakat foglalkoztat, aminek aktualitása van, és a bemutatott „dolgok” is olyasmik, amikkel napjainkban mindenfelé találkozhatunk, a tévémusoroktól az utcáig, így szükséges róluk tudomást venni. Annál is inkább, mivel a korábbi e nemű művek meglehetősen furcsa szelektá-

lásban kínálták anyagukat (és sokszor erősen politikai és nem szakmai jellegű volt az ismertetések szövege is). E könyvek (és majd következő társai) révén viszonylag objektív képet kaphat az olvasó a mai korszerű fegyverekről és fegyverrendszerekről.

Sokkal szelídebb képződményekről nyújtanak áttekintést, kézikönyvszerű összefoglalást a most sorra kerülő művek. *Bálint György Minden héten szünet* című munkája akár a kerti növények „Ki kicsodájának” is tekinthető. Ötvenkét kerti növényt mutat be a szerző, szinte szabályos életrajzokkal, „egyéni” jellemzők megadásával. A természetgyógyászatról ki-ki úgy vélekedhet, ahogy esze-szíve sugallja, de ha már van, szükséges az is, hogy szívet tudjunk adni róla. Ráadásul *Iona Sarah Solomon* könyve egy olyan terület természetgyógyászati ismereteit foglalja össze, ahol a kételemek (lehet helytelenül) — kevésbé merülnek fel. Magunkat tán nem szívesen hagyjuk „megtermészetgyógyászatolni”, ám hátha az állatoknak jó az ilyesmi. Éppen ennek módoszatait mutatja be szisztematikusan ez a könyv (*Természetes gyógymód háziállatoknak*). Szelíd témát ígértünk, de





ezen a növényi-állati világon is leskelődnek ránk veszedelmek. Ezeket fogja egybe, igaz csak a növények vonatkozásában a *Mérgező növények* című kiskézikönyv. Tudós szerzője (*Ajtay Mária*) persze nem növény, hanem emberközpontú művet írt. Azt mutatja be, hogy milyen mérgező növényekkel találkozhatunk jártunkban-keltünkben, miről ismerhetjük fel őket, hogyan védekezhetünk ellenük, illetve, ha már megesett a baj, mit kell tennünk.

## Filozófia, pszichológia

Bármennyire gyarapszik a világ filozófiatörténetének klasszikusaitól magyarul megjelenő művek száma, alapvető munkák sokasága még mindig hiányzik a listáról. Az igazán nagy művei pedig éppen csak magukból a művekből ismerhetők meg, ezek olvasását, tanulmányozását megkönnyítheti, de korántsem pótolhatja az eredetét ismertető, kommentáló, feldolgozó írások sokasága. ha tehát igazán nagy szerzők fontos munkái jelennek meg, le kell csapni rájuk. Ezúttal *Seneca Vigasztalások*, *Husserl A filozófia mint szigorú tudomány*, *Dante Az egyeduralom* című művei jelennek meg. Egyik sem hiányozhat

valamicsodás könyvtár polcairól. A Dante-kötetet akkor is érdemes megvenni, ha van már a könyvtárban Dante-összes, hisz jól tudjuk, sokan és sokszor hivatkoztak már rá, az összes művekben eltűnnek a fontos egyes munkák. Márpedig az ilyenféle alpművekre, mint Dantéé is, állandóan szükség van, ott kell hogy legyen minden filozófia, társadalomlélet, politológia iránt mélyebben érdeklődő keze ügyében, még akkor is, ha Dantét a költőt esetleg nem is bírja végigolvasni (és ezért a mégiscsak elsősorban költő Dante összes műveit nem is veszi ki a könyvtárból).

*Gustav Carl Jung* neve „mindenki” előtt ismeretes, azt a szót, hogy archetípus ma már kisgimnazisták is gátlástalanul beírják magyardolgozataikba, verselemzéseikbe. Hogy tulajdonképpen miről is van szó, mi az az archetípus és mi következik abból, hogy van, alighanem csak a szakemberek tudják. Márpedig az ilyen kérdésekben feltétlenül szükséges biztos tudomásra jutni. Jungot hát el kell olvasni, vagy legalábbis hozzáférhetővé kell tenni. Vagyis meg kell venni a *Föld és lélek – Az archaikus ember* című munkát, amely a két legfontosabb Jung-tanulmányt tartalmazza. A nagy triászból (Freud, Jung, Adler), így már csak a legutóbbi az, akit a deziderátajegyzéken kell megőrizni.

Nem filozófia, nem pszichológia, hanem művelődéstörténet a tárgya is, műfaja is *Bamber Gascoigne* és *Christina Gascoigne* közös könyvének, *A keresztényeknek*. Taine és Burckhardt óta azonban tudjuk, hogy filozófiai alapozás nélkül csak adattár készíthető, nem művelődéstörténeti összefoglalás. Filozófiai implikációi vannak e műnek is, amely úgy ad egyháztörténetet, hogy minden, csak nem egyházias. Elfogult és egyoldalú. Éppen ezért kell elolvasni, hiszen semlegesít másféle elfogultságokat és egyoldalúságokat. Adatai megbízhatóak, de nem túl nagyszámúak: Konceptiója,

koncepció alapján kiformált esemény-előadása miatt van ott a helye minden könyvtárban. (Keresni is fogják sokan, hiszen tévéműsorhoz kapcsolódik.)

## Egy kis szépirodalom

A mai aluljárós-irodalmi dömpingben felértékelődött néhány régi, annak idején „ponyvának” számító mű is. Kiderült róluk, hogy ha nem is valódi szépirodalmi munkák, azért színvonalas szórakozást kínálnak, ráadásul írójuk a szűkebben vett mesterséghez is értett, „tudott írni”, néha pedig kiemelkedően művelt is volt, ha esztétikai katarzist nem is jelenthet olvasóinak, legalább sok-sok ismeretet terjeszt. Az első típusból az Északnyugati átjáró „klasszikus” szerzőjének egy munkája kínálkozik (*Kenneth Roberts: Csőcselék fegyverben*), a másikkól a ma már divatjamúltnak látszó, ám csak a Tangakönyvekhez képest salabakternek tűnő *Passuth László (Megszólal a sírvilág)* érdemel figyelmet.

Igazi, sőt az igazinál is igazabb, a szó legszigorúbb értelmében is klasszikus mű viszont *La Fontaine Mesék* című kötete. Ne tévesszen meg senkit a cím, ne senkit a felmerülő asszociációk. *La Fontaine* nem azért az, aki (Paul Valéry szerint minden francia fölött tündökletes magasságban álló író), mert a tücsökről és hangyáról szóló bugyutka tanulság is a nevéhez köthető. *La Fontaine* meséi a világirodalom legfelső régiójába tartoznak. Fel kell őket fedezni, el kell őket olvasni alaposan, a teljes „mese”-anyagot kell birtokba venni. A mesék e teljes gyűjteményének – legyen bár ára bármily borsos, ott a helye mindenképp. (E kiadás esetében külön értéket jelentenek az illusztrációk is. Gustave Dorétól valók. Az ő nevével kapcsolatban sem ajánlatos a köztudalomra hagyatkozni. Csillaga, sok



évtized bessze után emelkedőben van. Érdemes tenni rá.)

*Sebeők János*ról – vélhetően – mindenki hallott már, annyit legalábbis, hogy csodagyerekként robbant be a magyar irodalomba, hogy fölöttébb vaskos könyveket ír, hogy környezetvédelmi okokból meglakta már – botránym, lelkesedést, de mindenképp nagy figyelmet kiváltva – az állatkert egyik ketrecét is. Nos, erre az íróra leginkább úgy érdemes és célszerű figyelni, hogy beszerezzük a regényeit. Most egy hisztériumjátékot kínál, a címe is *Hisztériumjáték*. Valószínűleg sokan fogják majd nehéznek, érthetlenné tartani, de sokan fogják keresni is a polcokon, miként eddigi munkáit is.

\*

A bemutatott művek megjelenésük után azonnal megvásárolhatók a Könyvtárellátó Kódex Könyvruházában (Bp. V., Honvéd u. 5.) vagy a Mintateremben (Bp. XIII., Váci út 19.). A könyvek ismertetői folyamatosan megjelennek az *Új Könyvekben*.



Győrfi András grafikáiból



